

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Павлюківська Вікторія Олегівна
здобувачка вищої освіти групи 25 Мз-СпОЛ
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

Актуальність. Останніми роками в Україні спостерігається зростання кількості дітей з мовленнєвими порушеннями. Питання своєчасного виявлення таких порушень і добору ефективних методів їх корекції є важливою складовою логопедичної роботи та має значне значення для вдосконалення змісту корекційної освіти у сфері дошкільного виховання.

Нетрадиційні методи корекційного впливу сприяють розкриттю потенційних можливостей дитини. А застосування сучасних терапевтичних підходів дає змогу поєднати елементи невербальної експресії з вербальною взаємодією. Найбільш результативним напрямом у цьому контексті є використання арт-терапевтичних технологій, які створюють природну комунікативну атмосферу та підвищують мотивацію дитини брати участь у спільній діяльності.

Арт-терапія - це терапія за допомогою мистецтва і включає в себе окремі терапевтичні техніки, такі як ізотерапія, казкотерапія, ігротерапія, пісочна терапія, музикотерапія, фототерапія та хромотерапія. Ці методи часто є інтегрованими та взаємодоповнюючими.

Стан дослідження. Проблема корекції порушень мовлення у дітей дошкільного віку є однією з провідних у сучасній логопедії, психології та педагогіці. Вона перебуває у центрі уваги багатьох науковців, які досліджують причини, механізми виникнення та ефективні шляхи подолання мовленнєвих труднощів.

Використання арт-терапевтичних технологій у педагогічній і логопедичній практиці стало предметом досліджень О. Вознесенської, О. Тарасової, Ю. Рібцун, А. Копитіної, Л. Трофименко, В. Соколова. Науковці доводять, що арт-терапія сприяє розвитку комунікативних умінь, зниженню емоційної напруги, активізації мовленнєвої діяльності та формуванню позитивної самооцінки дитини.

Виклад матеріалу. Арт-терапія як метод корекції мовленнєвих порушень у дошкільників є одним із найефективніших і найбільш гуманних способів впливу на розвиток мовлення дитини. Вона дозволяє використовувати творчі засоби для стимулювання мовленнєвої активності, а також для розвитку емоційної та соціальної компетентності, що є важливими аспектами в формуванні мовних навичок у дітей дошкільного віку. Терапевтичний процес включає застосування таких видів діяльності, як малювання, ліплення, танець, драматизація, які допомагають дітям не лише коригувати порушення мовлення, але й розвивати уяву, фантазію, емоційну виразність.

Однією з основних особливостей арт-терапії є її здатність забезпечити позитивне, невимушене середовище для дітей, що дозволяє їм без страху робити помилки і відкриватися для нових мовленнєвих експериментів. За допомогою таких занять, як малювання, діти не тільки виражають свої почуття та думки, а й активно працюють над словниковим запасом, вивчають нові слова, розвивають навички опису. Наприклад, малюючи свою улюблену тварину, дитина може використовувати нові прикметники, описуючи її колір, форму, розмір, що сприяє розвитку її мовлення. Такий підхід допомагає не тільки у формуванні правильного словникового запасу, а й в розвитку граматичних навичок, таких як побудова складних речень [1].

Ліплення, як ще один важливий метод арт-терапії, дозволяє дітям не лише розвивати дрібну моторику, а й стимулює мовленнєву активність через створення форм і фігур з пластиліну чи глини. Під час ліплення дитина описує свої дії, формулюючи слова для позначення етапів роботи: "я роблю круг", "це буде звір", "я приклею очі". Це дозволяє ефективно працювати з мовленнєвими порушеннями, оскільки ліплення розвиває у дитини здатність до систематизації та класифікації, а також покращує артикуляційні навички [2]. Крім того, цей метод є дуже корисним для дітей, що мають порушення моторики, оскільки допомагає зміцнити м'язи, які безпосередньо залучені в мовній діяльності, такі як м'язи обличчя та рук.

Танець і ритмічні рухи є ще одними важливими компонентами арт-терапії для дошкільників. Вони сприяють розвитку ритму, що є базою для правильної вимови та інтонації в мовленні. Завдяки ритмічним вправам діти вчаться відчувати ритм мови, що позитивно впливає на вимову складних звуків і слів. Ритмічні рухи під музику активізують увагу і емоційну сферу дітей, сприяючи розслабленню і розвитку інтонаційної виразності мови. Наприклад, дитина може виконувати прості рухи під музику, одночасно вимовляючи слова або склади. Це не тільки допомагає їй розвивати координацію, але й впливає на формування мовленнєвих зв'язків у мозку, що в подальшому позитивно позначається на загальному розвитку мовлення [3].

Театральні ігри є важливою складовою арт-терапевтичного процесу. Вони дають можливість дітям вживатися в різні ролі, імпровізувати, що активно сприяє розвитку мовленнєвих навичок. Театральна діяльність дозволяє дітям не тільки розвивати інтонацію, виразність мови, а й підвищує їхню здатність до самовираження, соціальної адаптації. Під час драматизації дитина вчиться

будувати мовленнєві конструкції, вимовляти слова і фрази з правильною інтонацією, що є важливим етапом у корекції мовленнєвих порушень. Крім того, театральні ігри сприяють розвитку комунікативних навичок, оскільки діти навчаються слухати один одного, взаємодіяти в групі, розвивають емоційний інтелект і розуміння соціальних ситуацій [4].

Арт-терапія для дітей з порушеннями мовлення має великий потенціал завдяки використанню творчих методів, що включають як індивідуальні, так і групові заняття. Це дозволяє не тільки коригувати мовні порушення, а й забезпечувати всебічний розвиток дитини, підтримуючи її інтерес до навчання та розвитку мовленнєвих навичок через гру і творчість. Важливою перевагою є також те, що арт-терапевтичні методи дозволяють адаптувати заняття під індивідуальні потреби кожної дитини, що робить їх ефективними навіть для тих дітей, які мають значні мовленнєві порушення.

Цікавою особливістю арт-терапії є її здатність працювати не лише з індивідуальними мовленнєвими порушеннями, але й з різними іншими психологічними аспектами розвитку. Наприклад, за допомогою арт-терапії можна працювати з тривожністю, депресивними станами, соціальною ізоляцією, що може бути важливим у випадку мовленнєвих порушень, адже дитина, яка стикається з труднощами у спілкуванні, може відчувати себе ізольованою від однолітків, що ще більше ускладнює її мовленнєвий розвиток. Враховуючи цей аспект, арт-терапевтичні заняття можуть виконувати не лише корекційну, але й профілактичну функцію, допомагаючи зменшити ризики розвитку більш серйозних проблем [5].

Надзвичайно важливим є також те, що арт-терапія дозволяє створити індивідуалізований підхід до кожної дитини. Використання різноманітних творчих методів дозволяє адаптувати заняття в залежності від рівня розвитку дитини, її потреб та особливостей. Завдяки цьому, арт-терапія може бути ефективно застосована як для дітей з легкими мовленнєвими порушеннями, так і для тих, у кого спостерігаються більш серйозні відхилення у розвитку мовлення. Індивідуальний підхід є важливим у корекційній роботі, оскільки кожна дитина має свої особливості та потреби в індивідуальному підборі методів і форм роботи.

Висновок. Отже, арт-терапія в процесі корекції мовленнєвих порушень у дошкільників має безліч переваг, серед яких можна виділити: розвиток творчих здібностей, покращення емоційного стану дитини, підвищення її самооцінки та впевненості в собі, а також ефективну стимуляцію розвитку мовлення через гру і творчість. Крім того, цей метод сприяє не тільки корекції мовленнєвих порушень, а й всебічному розвитку дошкільника, що робить його важливим компонентом комплексної роботи з дітьми з порушеннями мовлення.

Список використаних джерел

1. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч.1. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 232 с.

2. Мартиненко І. В. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення : монографія. Київ : ДІА, 2016. 304 с
3. Психолого-педагогічні засади технологій супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі їх соціальної інтеграції : кол. монографія / [авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменчук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук] ; наук. ред. А. Г. Обухівська, Т. Д. Ілляшенко. – Київ : Ніка-Центр, 2020. 113 с.
4. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями. Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб із особливими освітніми потребами : зб. наук. праць. №8. Слов'янськ : ДДПУ, 2018. С. 224–229.
5. Шеремет М. К., Базима Н. В., Мороз О. В. Проблема мовленнєвої тривожності у дітей з тяжкими мовленнєвими порушеннями. Логопедія. 2015. № 5. С. 94–100.